

Ключевые слова: синдром «професійного вигорання», синдром «емоціонального вигорання», профілактика синдрому «професійного вигорання», сфера професій типу человек-человек, копинг.

A.V. KOCHUBEY, N.A. NEBOVA. PROBLEM OF DEVELOPMENT OF SYNDROME OF THE "PROFESSIONAL BURNING" DOWN IN THE FIELD OF PROFESSIONS AS A MAN-MAN

The summary. In the article the problem of prevention of the syndrome of «burnout» in professions such man-man; are the main causes, manifestations, diagnosis and prevention of the modern syndrome.

Key words: syndrome of «burnout», syndrome of «emotional burnout», syndrome prevention «burnout», sector professions such man-man, coping.

Рекомендовано до друку.
Канд. пед. наук, проф. М.С. Янцур.

Одержано редакцією 20.03.2017 р.

УДК: 378: 811. 11Г 243: 33 - 027. 561 (0. 051)

О.Г. ГАЛАШОВА

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ПРОФЕСІЙНОГО МОВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Резюме. У статті розглянуто значущість загальної та професійної культури мовлення спеціалістів економічної сфери діяльності; запропоновано низку напрямків роботи з формування культури професійного мовлення студентів економічного профілю у процесі навчання іноземної мови; ефективність використання основного-комунікативного методу навчання іноземної мови у вищій економічній освіті – визначено за умов організації навчального процесу за дидактичним принципом усвідомлення навчання та його практичній реалізації як навчання з опорою на рідну мову.

Ключові слова: мова, професійне мовлення, культура мовлення, комунікативний метод, принцип усвідомлення навчання.

Постановка проблеми. Перехід більшості світових держав до відкритої економіки потребують надійності ділової співпраці, культури міжособистісних та професійних стосунків. Досягнення взаємовигідних угод залежить від здатності партнерів до ефективної комунікації. Комунікація, що за загальним поняттям визначається як зв'язок, поєднання, передача та сприйняття інформації, у міжособистісних стосунках передбачає процес спілкування. Форма спілкування залежить від дотримання певних моральних цінностей та культури мовлення співрозмовників.

Здатність розв'язувати комунікативні задачі у професійній діяльності вимагає гнучкості та вивірності використання мовних засобів для досягнення конкретних цілей. Специфіка професій у сфері економіки відрізняється насиченістю міжособистісних стосунків з колегами, вищим керівництвом, партнерами, споживачами, конкурентами. Ефективність ділової та особистісної взаємодії визначається умінням логічно та впевнено довести переконливість власних аргументів та одночасно виявити інтерес, повагу та толерантність до точок зору співрозмовників, дістатися порозуміння та прийняти рішення на взаємовигідній основі. Тому результативність ділових контактів залежить не лише від того, «що» висунути у якості аргументів дискусії, але «як» висловити свою думку, щоб зробити ці аргументи сприйнятливими для партнерів по спілкуванню. Отже, постає проблема формування культури професійного мовлення майбутніх фахівців економічної сфери діяльності, що визначає актуальність дослідження.

Мета статті. Метою дослідження є аналіз, теоретичне обґрунтування та практичне підтвердження методів формування культури професійного мовлення студентів вищих економічних навчальних закладів у процесі навчання іноземної мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Професійна підготовка спеціалістів економічної сфери діяльності потребує вирішення низки взаємопов'язаних питань-формування сучасного наукового економічного світогляду, надання знань з фаху, формування та розвитку професійних компетенцій. У ряді досліджень виділено особливу роль гуманістичної освіти (М.В. Артюшина, Л.П. Влодарська-Зола, Л.М. Грущенко, О.М. Капітанець, В.В. Кулішов, М.В. Опольська, Т.Б. Поясок) та мовної підготовки (Г.П. Бондаренко, В.В. Борисенко, А.Г. Галко, С.М. Кіршо, І.М. Кобзар, Н.М. Костиця, О.С. Черемська) студентів економічних спеціальностей.

Формування гуманістичних цінностей працівників економічної сфери – громадянськості, свободи, толерантності, етичності, моральності – набуває особливої значущості, оскільки «економіст за родом своєї професійної діяльності має демонструвати ставлення до іншої людини як до найвищої соціальної цінності, виявляючи в процесі надання економічних послуг приклади поваги, людяності, розуміння» [4, 50]. Отже, визначається важливість звернення до соціогуманітарних знань та необхідність навчання соціогуманітарним дисциплінам у закладах вищої економічної освіти [4, 50].

Мовна підготовка посідає особливе місце у переліку соціогуманітарних дисциплін, оскільки сама мова є гуманітарною цінністю. Виходячи з природного звуку та потреби, мова, за В.фон Гумбольдтом, «стає батьком та вихователем усього найвищого та найвитонченішого у людстві...» [6, 375-376].

Сучасні дослідження з мовознавства виділяють різноманітні функції мови – комунікативну, експресивну, естетичну, мислетворчу, пізнавальну, номінативну, об'єднувальну, культурологічну. Комунікативна функція, яка забезпечує інформаційний зв'язок між членами суспільства, існує в усній та писемній формах. Усі інші функції мови підпорядковуються комунікативній функції, оскільки проявом комунікації є спілкування - передача інформації через усний контакт – розмову, бесіду, повідомлення. Характер мови, за В. фон Гумбольдтом, «у своєму найбільш повному та очищеному вигляді виявляється, насамперед, у живому мовленні» [6, 374].

Мовлення, як зазначено М.І. Пентилюк, І.І. Маруничем, І.В. Гайдаєнко, є «формою існування мови, її життєздатності, використання мови у комунікативних актах в усіх сферах громадського й особистого життя» [5, 13]. Отже, мовлення забезпечує процес комунікації – встановлення особистісних та професійних стосунків.

Виклад основного матеріалу. Професійні контакти у сфері економіки передбачають обмін думками, досвідом, інформацією, переговори, розпорядження, вирішення конфліктних ситуацій, обговорення виробничих завдань, планів та стратегій діяльності підприємств тощо.

Так, уся сфера комунікативної поведінки керівника комерційної організації, як зазначено А.В. Карповим, «звичай розподілена на декілька основних видів-паралельні комунікації, бесіди, переговори, мовні виконавчі дії як форма безпосереднього впливу на підлеглих з метою організації їхньої діяльності ..., письмові комунікації» [8, 427]. Проте поряд із специфічними вимогами до кожного з визначених видів комунікацій виступає єдина спільна для них вимога – вимога до загальної культури мовлення, що, за А.В. Карповим, передбачає: дотримання лінгвістичних норм (граматну вимову слів, коректну побудову фраз); інформаційну насиченість повідомлення; ясність ідеї висловлювання; лаконічність та структурну простоту побудови фраз; співмірність, гармонію змісту висловлювання та міри його емоційної насиченості; поєднання вербальних та невербальних засобів комунікації; побудову мовлення згідно цільової спрямованості комунікації; адекватність до особливостей адресату [8, 427-428].

Дослідження, в яких розглядаються питання, пов'язані з формуванням мовленнєвих умінь, комунікативних умінь, культури мовлення (Л.В. Барановська, Г.Г. Берегова, Л.М. Головата, В.М. Гриньова, В.С. Коломієць, Н.М. Костриця, М.І. Пентилюк, І.І. Марунич, І.В. Гайдаєнко, Г.П. Сукачова, М.Б. Успенський) виділяють мовленнєву діяльність як основу мови і мовлення.

Культура мовлення, за М.І. Пентилюк, І.І. Маруничем, І.В. Гайдаєнко, визначається досконалим володінням мовою, її нормами у процесі мовленнєвої діяльності, основними формами якої виступають аудіювання, читання, говоріння, письмо [5, 15]. Тому висока мовна культура – це «вміння активно використовувати як знаряддя спілкування сучасну літературну мову з усіма багатствами виражальних засобів та властивими літературній мові нормами» [5, 13].

Головними ознаками культури усного та писемного мовлення виступають: правильність-дотримання сукупності загальноприйнятих правил літературної мови: орфоепічних норм – правильної вимови звуків; лексичних норм – правильного творення й уживання слів та їх форм; стилістичних норм - уживання мовних засобів відповідно до стилю мовлення; орфографічних норм – правильного запису слів; пунктуаційних норм – правильної розстановки розділових знаків; змістовність – повне розкриття основної думки у процесі спілкування; точність – правильність добору слів та прагнення до зрозумілої передачі змісту висловлювання; логічність і послідовність – забезпечення смислових зв'язків між словами і реченнями; багатство і різноманітність-використання великої кількості слів, різних мовних засобів для вираження думки; доречність (доцільність) – добір мовних засобів з урахуванням мети й умов спілкування; виразність і образність – добір слів та побудова речень для збудження уваги та інтересу співрозмовника до інформації; мовний етикет-використання системи словесних формул для налагодження контакту [5, 32-108].

Отже, у дослідженнях А.В. Карпова та М.І. Пентилюк, І.І. Марунича, І.В. Гайдаєнко основною якістю культури мовлення визначено його нормативність. Нормативність та розмаїття інших характеристик, як бачимо, виділяють культуру мовлення як головну умову забезпечення ефективної комунікації у сфері особистісних та професійних стосунків. Слід зазначити, що через якості культури мовлення разом з комунікативною виявляються підпорядковані їй інші функції мови – номінативна (у правильності, нормативності мовлення), експресивна та пізнавальна функції (у виразності та впливовості мовлення), естетична (у багатстві й різноманітності використання мовних засобів та образності мовлення), а також об'єднувальна, мислетвірна, культурологічна функції. Тому, з нашої точки зору, навчання мови потребує створення умов цілеспрямованого спілкування у рамках учбового процесу.

Культура сучасного фахівця з будь-якої спеціальності, зокрема економічної сфери, пов'язується, за Н.М. Кострицею, з умінням послуговуватись багатством української мови у професійній діяльності. Отже, особливої значущості набуває формування професійного мовлення майбутніх спеціалістів економічного профілю. Професійне мовлення розглядається Н.М. Кострицею як «вид діяльності людей окремої галузі знань, що знаходить вияв у користуванні мовою конкретної галузі в усній і писемній формі» [1, 10].

Аналіз досліджень методів формування іншомовних навичок та умінь (Л.М. Абрасімова, В.Л. Гарашенко, О.В. Мірошниченко, Н.Г. Мойсеєнко, В.М. Селєзньова, Н.Д. Соловйова, Г.М. Тер-Саакянц, С.І. Титов, О.С. Чорновол-Ткаченко) дозволяють розглянути можливість формування культури професійного мовлення студентів економічних факультетів у процесі навчання іноземної мови.

Уміння володіти іноземною мовою є нагальною потребою кожної сучасної освіченої людини, і головним питанням підготовки майбутніх працівників економічного профілю до професійної взаємодії у міжкультурному середовищі виявляється визначення ефективних шляхів для швидкого та гармонійного засвоєння ними норм та правил нової для них мови з подальшим використанням набутих знань у практичній діяльності, усному та писемному мовленні. Отже, йдеться про здатність фахівців володіти комунікативною компетенцією. Комунікативна компетенція, за визначенням Н.Г. Мойсеєнко, – це «система знань та умінь, які забезпечують адекватне сприйняття лінгвістичного та екстралінгвістичного контекстів і походження відповідної мовної поведінкової реакції» [2, 215]. Варто зауважити, що виділена Н.Г. Мойсеєнко специфіка поняття комунікативної компетенції, дозволяє підкреслити особливу роль культури мовлення, зокрема іншомовного професійного мовлення, як важливої ознаки комунікативної компетенції фахівця економічного профілю, що забезпечує продуктивність його стосунків з довкіллям.

Тенденцією сучасних підходів до викладання іноземної мови є визначення пріоритетності комунікативного методу над іншими методами навчання іншомовного спілкування. Ефективність комунікативного методу-активного залучення студентів до мовленнєвотворчої діяльності шляхом створення на занятті умов невимушеного спілкування у цікавій ігровій формі виключно іноземною мовою перевірена чисельними дослідженнями.

Утім, виділяючи переваги комунікативного методу-урахування індивідуальності кожного студента, їх позитивної мотивації до обміну думками та можливості творчої самореалізації, формування критичного мислення та спонтанного мовлення іноземною мовою, здається доцільним визначити деякі особливості використання даного методу у навчальному закладі вищої економічної освіти.

Насамперед, слід звернути увагу на досить обмежену кількість навчальних годин (дві години на тиждень), відведених на вивчення іноземної мови у вищій економічній професії. Водночас, досягнення ефективності використання комунікативного методу у неможливому (україномовному) середовищі потребує постійного цілеспрямованого спілкування викладача і студентів, їхнього щоденного мовного контакту, що поступово сприятиме природному інтуїтивному засвоєнню норм іноземної мови. З іншого боку, більшість студентів першого курсу виявляє середній або низький рівень базової іноземної підготовки, що є недостатнім для сприйняття інформації виключно іноземною мовою як передбачають вимоги навчання за комунікативною методикою. Отже, використання жорсткого комунікативного методу в умовах нестачі академічних годин та виникнення мовних бар'єрів у спілкуванні може призвести до незасвоєння або неповного засвоєння учбового матеріалу, психологічного напруження студентів та непродуктивності навчального процесу.

Вочевидь, що людина виявляє плідні результати у діяльності, сутність якої вона розуміє. Тому нам здається доцільним організувати викладання іноземної мови у вищому навчальному закладі економічної професії за принципом усвідомлення навчання. У рамках даного підходу ми передбачаємо використання комунікативного методу з опорою на рідну мову. Вимога обходитись без рідної мови, як зазначено академіком Л.В. Щербою, значно ускладнює розуміння учнями тих чи інших слів іноземної мови – «повне розуміння відбувається лише при знаходженні еквіваленту рідною мовою...», і «розрахунок на інтуїтивне схоплення загального змісту фрази або тексту призводить до неточного, а іноді просто неправильного розуміння та до хибної звички бути задоволеним таким неточним розумінням» [9, 28]. Услід за Л.В. Щербою, ми вважаємо, що пояснення тонкощів іноземної мови є можливим лише за допомогою усвідомленого порівняльного аналізу системи понять рідної та іноземної мов [9, 33].

Варто зауважити, що поняття загальної культури мовлення і, зокрема, культури професійного мовлення передбачає не механічне повторення завчених мовних штампів, а точність і розумність використання багатства мови в залежності від конкретної комунікативної ситуації.

Отже, роботу з формування культури професійного мовлення майбутніх фахівців економічної сфери у процесі навчання іноземної мови пропонуємо проводити за такими напрямками:

1) засвоєння та контроль належного використання норм іноземної мови, що передбачає:

- створення стосунків співробітництва викладача і студентів у процесі дослідження та аналізу лінгвістичних категорій іноземної мови, що сприятиме відкритості студентів до пошукової діяльності, яка формує культуру мислення як основу культури мовлення;

- формування мовного світогляду студентів – чіткого уявлення, що мова – це відображення природного розуміння народом-носієм мови – явищ фізичного оточення, специфіки сприйняття часу і простору, що передається через покоління і закладено у ментальності кожної нації;

- формування асоціативного мислення студентів та їх залучення до лінгвістичного порівняльного аналізу лексики – граматичної структури рідної та іноземної мови. Подібний аналіз виявляється можливим лише за умов логічного, послідовного пояснення викладачем розбіжностей у використанні граматичних часів, лексичних одиниць, мовних кліше в українській, російській та іноземній мовах, що відбувається у процесі повсякденного викладання навчального матеріалу іноземною мовою з опорою на рідну мову. Слід зазначити особливу роль заохочення студентів до виступів з міні-повідомленнями та обміну інформацією на базі власних досліджень;

- формування усвідомленого підходу студентів до необхідності ретельної індивідуальної роботи з вивчення та запам'ятовування правил та категорій іноземної мови, виконання фонетичних та лексико-граматичних вправ. Слід зазначити необхідність включення вправ із зворотного перекладу до складу лексико-граматичних завдань, що сприятиме формуванню та розвитку мовного мислення студентів та культури їхнього мовлення як рідною, так і іноземною мовою. Утім, водночас, варто надати усім типам визначених завдань комунікативної спрямованості. Зокрема, як свідчить наш досвід, виявляється доцільним використання зворотного перекладу оригінальних діалогів професійної тематики, усвідомлене вивчення окремих оригінальних діалогічних текстів, їх модифікація та творча реалізація у рольових іграх та дискусіях.

- вибіркове використання методу граматичного аналізу та перекладу-читання, відрядковий або вибіркочний переклад на рідну мову ділової кореспонденції та автентичних текстів економічної тематики, накопичення професійно важливої лексики, добір синонімів та антонімів до нових лексичних одиниць та усвідомлене цілеспрямоване використання нових слів у подальшому обговоренні тексту в діалогах, полілогах, дискусії; складання ділових листів як елемент рольової гри;

- опрацювання лексико-граматичного матеріалу у процесі аудіювання автентичних текстів, перегляду відеофільмів з подальшим введенням інтуїтивно та усвідомлено засвоєних лексичних одиниць у живе розмовне мовлення – створення власних професійних проблемних ситуацій, відеофільмів, рекламних роликів.

- контроль засвоєння студентами норм іноземної мови у процесі спілкування в режимі викладач-студент, студент-студент, виконання письмових контрольних робіт, усного опитування тощо. Контроль знань, за Л.В. Москалюк, має бути вмотивованим: мотивація учнів до здійснення контролю виявляється як «елемент індивідуальної поведінки, який проявляється в бажанні виконувати контрольні завдання» [3, 1]. Услід за Л.В. Москалюк, ми вважаємо, що таке бажання може виникнути завдяки застосуванню системи спеціальних методичних засобів і прийомів – демократичного стилю спілкування, збагачення контрольних завдань професійно цікавим матеріалом, пропонування студентам способів виконання контрольних завдань, які сприяють роботі їх мислення [3, 16, 18]. Отже, ми розглядаємо вмотивованість контролю знань як необхідну умову формування культури професійного мовлення студентів: ненапруженість робочої

атмосфери та цікаві завдання сприятимуть вільному виявленню думки та усвідомленому добору словесних засобів її втілення в усному та писемному мовленні;

2) формування мотиву досягнення успіху;

Основною метою навчання іноземної мови у вищому навчальному закладі економічної освіти виділено навчання спілкуванню. Проте, якщо йдеться про культуру професійного мовлення як основу грамотного спілкування, виявляється необхідність формування усвідомленого ставлення студентів до досягнення головної мети через успішне досягнення низки інших взаємопов'язаних цілей-уміння правильно вимовляти слова, вірно будувати речення, використовувати у мовленні розмаїття лексичних одиниць, що потребує інтенсивної праці. Особисте ставлення до визначеної цілі, оцінка та урахування обставин, у яких перебуває людина, породжує, за С.Л. Рубінштейном, мотив «як усвідомлене спонукання до конкретної дії» [7, 78]. Отже, досягнення цілі визначається мотивом, що виникає як зазначено Є.П. Ільїним, завдяки «суб'єктивній вірогідності досягнення успіху ... та прогнозування наслідків шляхів, що обираються для досягнення цілі» [7, 79]. Вочевидь, що оцінка студентами своїх можливостей у вивченні іноземної мови, зумовлює зміст їх мотиву займатися цим видом діяльності, що може виявлятися як в особистому інтересі до навчання та інтенсивній праці так і лише у бажанні отримати позитивну оцінку і уникнути догани. Цілком зрозуміло, що індиферентне ставлення до навчання встановлює бар'єри до засвоєння знань, зокрема, до відкритості сприйняття тонкощів іноземної мови. Тому перед викладачем постає завдання допомогти студенту сформулювати мотив досягнення успіху, який, за Г. Мюрреєм, виявляється як прагнення «зробити що-небудь швидко та добре, досягти рівня у будь-якій справі» [7, 179].

Наш практичний досвід свідчить, що індивідуальний підхід викладача до кожного студента, уміння помітити, відзначити його особисті успіхи в окремих аспектах вивчення іноземної мови та спрямувати його зусилля для подальшої впевненої роботи сприятиме позитивності почуттів та формуванню культури ставлення студента до себе. Культура ставлення до себе, яку ми розуміємо як адекватну оцінку власних перемог та помилок, бажання досягати успіхів, потребу у самовдосконаленні визначає культуру мислення, культуру навчання, зокрема, усвідомлене сприйняття та засвоєння правил і категорій іноземної мови, а, отже, культуру мовлення майбутнього фахівця.

3) формування і розвиток основних комунікативних навичок.

Діяльність сучасних комерційних підприємств відбувається в умовах невизначеності та мінливості оточення, конкуренції, нестабільності людських стосунків. Тому створення проблемних навчальних ситуацій можна визначити як необхідну педагогічну умову для підготовки майбутніх економістів до вирішення професійних завдань.

Варто виділити у цьому аспекті особливу значущість обговорення проблемних ситуацій іноземною мовою. Насамперед, одночасна зосередженість на вирішенні професійної проблеми та грамотності висловлювання думок іноземною мовою у процесі дискусії викликає подвійне емоційне, психічне та фізичне напруження співрозмовників. Розмаїття емоцій зумовлює особливу зосередженість на культурі мовлення – логічності та точності висловлювань, а також мовному етикеті-контролі за виявленням згоди, незгоди, здивування тощо, що мають деякі розбіжності з проявом подібних почуттів у національній ментальності. Отже, спілкування іноземною мовою надає можливості кожному студенту переглянути власну культуру мислення та мовлення, відкрити для себе нові методи та форми налагодження стосунків.

Особливої значущості, як виявляє наш досвід, набуває використання кейс-методу у поєднанні з методом проектів і елементами ділової гри. Співпраця студентів у «малих групах» співробітництва, виділення окремих лідерських груп у процесі колективної дослідницької роботи зумовлює різноманітні стилі спілкування, що вимагає від представників усіх команд уміння адаптуватися до змін ситуації, налагоджувати зворотний зв'язок, дістатися порозуміння завдяки, насамперед, високій культурі мовлення.

Висновок. Отже, ефективність формування культури професійного мовлення майбутніх фахівців економічної сфери у процесі навчання іноземної мови визначається, з нашої точки зору, гнучкістю використання традиційних та інноваційних методів навчання за пріоритетністю комунікативного методу. Варто виділити значимість принципу усвідомлення навчання та опори на рідну мову як необхідної об'єднувальної основи взаємодії усіх визначених вище методів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Костриця Н.М. Формування українського професійного мовлення у студентів вищих навчальних закладів економічної освіти України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання» / Н.М. Костриця. – К., 2002. – 16 с.
2. Мойсеєнко Н.Г. Оптимізація шляхів формування соціолінгвістичної компетентності майбутніх фахівців з економіки у процесі викладання іноземної мови в економічному ВНЗ / Н.Г. Мойсеєнко // Науковий вісник – Одеський державний економічний університет: матеріали IV Всеукраїнської конференції молодих вчених. Науки: економіка, політологія, історія. – 2009. – № 8. – С. 215-220.
3. Москалюк Л.В. Реалізація мотиваційного компонента контролю англомовної лексичної компетенції молодших школярів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец.: 13.00.02 «Теорія та методика навчання» / Л.В. Москалюк. – К., 2010. – 25 с.
4. Пархоменко В.В. Формування гуманістичної спрямованості майбутніх економістів в процесі вивчення соціогуманітарних дисциплін / В.В. Пархоменко, Г.Б. Черушева // Матеріали ІХ Всеукраїнської науково-методичної конференції «Проблеми підготовки фахівців-аграріїв у навчальних закладах вищої та професійної освіти». 27-28 березня 2013 р.: збірник наукових праць; під заг. ред. І.М. Бендери, С.Б. Слободяна. – Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2013. – С. 49-54.
5. Пентиліук М.І. Ділове спілкування та культура мовлення: навч. посіб. / М.І. Пентиліук, І.І. Маруніч, І.В. Гайдаєнко. –

- К.: Центр навчальної літератури, 2010. – 224 с.
6. Гумбольдт В. Язык и философия культуры / В. Фон Гумбольдт. – М.: Прогресс, 1985. – 300 с.
7. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы / Е.П. Ильин. – СПб: Изд-во «Питер», 2000. – 512с.: ил. (Серия «Мастера психологии»).
8. Карпов А.В. Психология менеджмента: учеб. пособие / А.В. Карпов. – М.: Гардарики, 2005. – 584 с.: ил.
9. Щерба Л.В. Преподавание иностранных языков в средней школе: общие вопросы методики / Л.В. Щерба. – [изд. 2-е]; под ред. И.В. Рахманова. – М.: Высшая школа, 1974. – 112 с.

Е.Г. ГАЛАШОВА. ФОРМИРОВАНИЕ КУЛЬТУРЫ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ РЕЧИ СТУДЕНТОВ ЭКОНОМИЧЕСКИХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ

Резюме. В статье рассматривается вопрос об общей и профессиональной культуре речи в составе коммуникативной компетентности специалистов экономической сферы деятельности; предложены некоторые направления работы по формированию культуры профессиональной речи студентов экономического профиля в процессе обучения иностранному языку; эффективность использования основного, коммуникативного метода обучения иностранному языку в экономическом Вузе, определена при условии применения дидактического принципа сознательности обучения и практической реализации этого принципа как обучения с опорой на родной язык.

Ключевые слова: язык, профессиональная речь, культура речи, коммуникативный метод, принцип сознательности обучения

O.H. HALASHOVA. FORMATION OF PROFESSIONAL SPEECH STANDARD OF STUDENTS OF ECONOMICS IN THE PROCESS OF TEACHING A FOREIGN LANGUAGE

The summary. The article considers the problem of professional speech standard as a necessary competence of experts in economics; some ways of formation students' professional speech standard in the process of teaching a foreign language at the Economic University are proposed; the effectiveness of the communicative method is defined in view of the applied didactical principle of conscious approach in the process of study a foreign language and practical implementation of this principle as teaching a foreign language based on the native language support.

Key words: language, professional speech, standard of speech, communicative method, conscious approach.

Рекомендовано до друку.

Д-р. пед. наук, проф. М.І. Тадеєва.

Одержано редакцією 15.03.2017 р.

УДК: 378. 013. 46

С.С. ЯКУБОВСЬКА, О.Л. ЛЕХНОВСЬКА, А.І. САВУЩИК

ШЛЯХИ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ ТЕХНОЛОГІЧНОГО КОЛЕДЖУ

Резюме. У статті розглянуто проблему формування творчої особистості студента, окреслено шляхи інтенсифікації творчої активності студентів в технологічному коледжі на основі мотивації, індивідуально-творчого підходу та відповідних дидактичних умов.

Ключові слова: зовнішня і внутрішня мотивація, творча активність студента, індивідуально-творчий підхід, дидактичні умови.

Постановка проблеми. Проблема мотивації студентів до навчально-професійної діяльності, їх творча активність та забезпечення якості професійної освіти майбутнього фахівця – одна з найбільш актуальних в умовах освітнього процесу технологічного коледжу.

Однією з найбільш актуальних проблем сучасної освіти є побудова такого процесу навчання, який міг би бути основою формування мотиваційної сфери студентів. У зв'язку з цим виникають суперечності між станом, що існує щодо мотивації учіння у студентів і сучасними вимогами до їх навчальної активності; між потребами практики в науково обґрунтованих рекомендаціях з управління мотиваційною сферою студентів і відсутністю достатніх для цього науково-психологічних знань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багатьма педагогами творча діяльність визначається як вихід за межі вже знань, що існують, створення чогось нового, оригінального [1].

Педагогічні дослідження Л. Виготського, С. Гончаренка, Ю. Кулюткіна, М. Лазарева, В. Лозової, Н. Палехи, Н. Половнікової, С. Сисоевої, В. Сухомлинського, Т. Шамової, Г. Щукіної та ін. дають ґрунтовну підставу вважати: визначальною якістю творчої особистості є її творча активність, що розглядається як інтегративна характеристика особистості, в якій, з одного боку, відображені нові глибокі утворення в структурі особистості (творчі потреби, мотиви, вимоги), а з іншого – знаходять свій вираз якісні зміни в діяльності, яка стає цілеспрямованою, продуктивною.

У філософському енциклопедичному словнику творчість визначається як "діяльність, яка породжує щось якісно нове, чого ніколи раніше не було" [6]. Творча особистість виявляється в активній багатогранній діяльності людини, що полягає у засвоєнні і накопиченні знань, умінь, явищ, фактів у відповідній галузі матеріального і духовного виробництва і що є базою для інтелектуального пошуку, у наявності у неї культури мислення, постійного розширення бази знань для експериментування [3].

Творчі здібності особистості являють собою категорію психології і характеризуються як психологічні особливості людини, від яких залежить набування знань, умінь і навичок. Творчі здібності людини, її обдарованість, задатки, які притаманні будь-якій людині, створюють лише передумови для виникнення і розвитку творчого процесу.

© С.С. Якубовська, О.Л. Лехновська, А.І. Савущик, 2017